52759

İskender BAYHAN
İstanbul Milletvekili
Emek Partisi Genel Başkan Yardımcısı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Vedat Işıkhan** tarafından Anayasa'nın 98, TBMM İç Tüzüğü'nün 96 ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. **04.11.2026**

İskender.

İskender BAYHAN
İstanbul Milletvekili

Bilim ve teknolojide yaşanan gelişmeler, dijitalleşme, otomasyon ve yapay zekânın üretim süreçlerinde giderek yaygınlaşmasıyla birlikte, daha kısa sürede daha fazla üretim yapılmasını ve insan emeğinin daha verimli kullanılmasını mümkün kılmaktadır. Teknolojinin gelişmesi, işçilerin daha kısa süre çalışmasını, ağır iş yükünün hafiflemesini, ücretlerinin yükselmesini ve daha sağlıklı koşullarda yaşamasını sağlayabilecekken fabrikalardan yansıyan örnekler, bu teknolojilerin işçilerin çalışma hızını artırmak, hareketlerini izlemek, dinlenme sürelerini denetlemek ve performanslarını sürekli ölçmek amacıyla da kullanıldığını göstermektedir.

Birleşik Metal-İş Sendikası Sınıf Araştırmaları Merkezi (BİSAM) tarafından 109 işyerinde 665 metal işçisiyle gerçekleştirilen araştırmaya göre, işçilerin yüzde 56'sı kendilerini değerlendiren dijital sistemlerin hangi ölçütlere göre karar verdiğini bilmemekte, yüzde 34'ü dijital takip ve çalışma temposu nedeniyle aşırı zihinsel yorgunluk, yüzde 29'u ise sürekli izlenme hissinden kaynaklanan stres yaşadığını belirtmektedir. İşçilerin yüzde 32'si hız baskısı nedeniyle işçi sağlığı ve güvenliği kurallarını zaman zaman ihlal etmek zorunda kaldığını, yüzde 23'ü sürekli izlemenin iş kazası riskini artırdığını ifade etmektedir.

Evrensel gazetesinde yayımlanan haberlerde Ankara'daki Astor Enerji ve Kalyon PV fabrikalarında işçilerin çipli cihazlarla takip edildiği, bu cihazların işçilerin konum ve hareketlerini izlemek amacıyla kullanıldığına ilişkin işçi anlatımları yer almıştır. Daha önce Arçelik işçileri de çip uygulamasına karşı tepki göstermiş; uygulamanın tuvalet ve dinlenme sürelerinin denetlenmesine kadar uzanabileceği endişesini dile getirmiştir. Turkcell Global çağrı merkezi çalışanlarına ilişkin haberlerde ise saniyelerle ölçülen çalışma süreleri, sınırlanan molalar ve performans baskısı gündeme gelmiştir.

Bu örnekler; işçilerin kişisel verilerinin ve özel hayatlarının korunması, dinlenme hakları, işçi sağlığı ve güvenliği, sendikal haklar, özgürlükler ve çalışma koşulları bakımından ciddi sorunları gündeme getirmektedir. İşçi sağlığı ve güvenliği bahanesiyle kurulan sistemlerin gerçekte işçiler üzerinde bir baskı ve denetim aracı, performans değerlendirme, sürekli takip ve kontrol için kullanıldığı açıktır.

52759

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Uluslararası Çalışma Örgütünün (ILO) araştırmaları uzun çalışma saatlerinin ciddi sağlık riskleri oluşturduğunu ortaya koyarken, Avrupa Komisyonunun 2026 yılında yayımladığı araştırma, algoritmik yönetim uygulamalarının artan çalışma yoğunluğu, stres ve işçilerin çalışma hızı, işin yapılış biçimi ve dinlenme süreleri üzerindeki söz ve karar hakkının ortadan kalkması ile ilişkili olduğunu göstermektedir.

Öte yandan Bakanlığınız, 6 Ekim 2026 tarihinde TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK ve TİSK temsilcilerinin katılımıyla Üçlü Danışma Kurulunu toplamış, 2027-2029 Orta Vadeli Programı'nda (OVP) yer verilen yeni nesil çalışma modellerini görüşmüştür. Bakanlığınız bu modellerin "iş-yaşam dengesini güçlendirmeyi ve işçilerin haklarını korumayı" amaçladığını açıklamıştır. Ancak teknolojik gelişmelerin işçilerin çalışma sürelerine, ücretlerine, iş güvencesine ve çalışma koşullarına nasıl yansıtılacağı adı geçen fabrikalarda görülen uygulamalardan anlaşılmaktadır.

Bu bağlamda;

1. İşyerlerinde çip, GPS, kamera ve algoritmik performans sistemleriyle işçilerin izlenmesine ilişkin son beş yılda kaç şikâyet alınmış, kaç işyerinde denetim yapılmış ve hangi yaptırımlar uygulanmıştır? Astor Enerji, Kalyon PV, Arçelik ve Turkcell Global hakkında kamuoyuna yansıyan işçilere yönelik baskılar incelenmiş midir?
2. İşçilerin tuvalet, yemek ve dinlenme sürelerinin, hareketlerinin ve performanslarının sürekli izlenmesini; bu verilerin ücret, prim, disiplin ve işten çıkarma kararlarında kullanılmasını sınırlandıran düzenlemeler nelerdir? İşçilerin özel hayatı, kişisel verileri ve sendikal faaliyetleri nasıl korunmaktadır?
3. Birleşik Metal-İş Sendikasının BİSAM araştırmasında ortaya konulan dijital gözetimin yarattığı stres, zihinsel yorgunluk, iş yoğunluğu ve iş kazası riskleri hakkında Bakanlığınız hangi incelemeleri yapmıştır? Bu risklere karşı hangi önlemler alınmaktadır?
4. İşçilerin çalışma hızını, hareketlerini, hatta tuvalette geçirdikleri dakikaları dahi denetleyen patronlar, neden aynı teknolojik olanakları işçilerin yaşamını korumak için kullanmamaktadır? İSİG Meclisi verilerine göre son beş ayda üst üste 200'den fazla işçi iş cinayetlerinde hayatını kaybetmişken, Bakanlığınızın denetim ve yaptırımları neden işçilerin hayatını koruyacak biçimde yürütülmemektedir?
5. Son on yılda dijitalleşme ve otomasyonla artan emek verimliliği işçilerin reel ücretlerine, çalışma sürelerine ve iş yüküne nasıl yansımıştır? Teknolojik gelişmelerin sağladığı kazanımların sonucu olarak haftalık çalışma süresinin ücret kaybı olmadan 35 saate indirilmesi için Bakanlığınızın bir çalışması var mıdır?
6. Bakanlığınızın 6 Ekim 2026 tarihinde işçi sendikaları ve patron örgütleriyle gerçekleştirdiği Üçlü Danışma Kurulu toplantısında hangi talepler gündeme gelmiştir? Çalışma sürelerinin kısaltılması, dijital gözetimin sınırlandırılması ve iş güvencesinin güçlendirilmesine ilişkin işçi sendikalarının önerileri nelerdir, hangileri düzenleme taslaklarına alınmıştır?
7. OVP kapsamında hazırlanan yeni nesil çalışma modelleriyle İş Kanunu'nda hangi değişiklikler yapılması planlanmaktadır? Bu modeller patronların işgücünü daha esnek kullanmasını mı, yoksa işçilerin daha kısa sürelerle, daha yüksek ücretlerle ve daha güvenceli koşullarda çalışmasını mı hedeflemektedir? İşçilerin mevcut haklarını koruyacak somut güvenceler nelerdir?